

การขึ้นทะเบียน “นวดไทย” เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ
ตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้*

นางสาวภคมน นาดเสวี[†]

เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการ
สงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intergovernmental Committee for
the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage หรือ ICS-ICH) สมัยที่ ๑๔ ซึ่งเป็นการ
ประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างรัฐบาลตามภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดก
ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural
Heritage) ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (U.N. Educational,
Scientific and Cultural Organization หรือ UNESCO) ณ กรุงโบโกตา สาธารณรัฐโคลอมเบีย
ได้มีมติให้ขึ้นทะเบียน “นวดไทย” (NUAD THAI หรือ Traditional Thai Massage) ในบัญชีรายชื่อ
ตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Representative List of
the Intangible Cultural Heritage of Humanity หรือ RL) ซึ่งเป็นรายการที่ ๒ ต่อจาก “โขน”
ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไปแล้วเป็นรายการแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. ความเป็นมาของการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

สำหรับความเป็นมาในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมนั้น สืบเนื่องจาก
องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Education,
Scientific and Cultural Organization) หรือ UNESCO ได้มีความพยายามในการผลักดัน
ให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งคุ้มครอง
การใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรม ตามแนวทางที่อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรม
และทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and
Natural Heritage) กำหนดขึ้น ซึ่งเนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก
ทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ได้มีการกล่าวถึง “มรดกโลก” (World Heritage) โดยมีความหมาย
ในลักษณะที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีคุณค่าโดดเด่นระดับสากล จนได้รับการประกาศ
ขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งมรดกโลกภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ และเมื่อได้รับการ
ยอมรับให้เป็นมรดกโลกแล้ว ไม่ว่าจะมรดกโลกนั้นจะตั้งอยู่ในแนวเขตประเทศโดยอ้อมถือว่าเป็น
มรดกแห่งมวลมนุษยชาติในโลก โดยอนุสัญญานี้ได้แบ่งมรดกโลกออกเป็น ๒ ประเภท คือ
มรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage) และมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage)

โดยที่มาตรา ๑ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรม
และทางธรรมชาติ ได้กำหนดนิยามคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) ที่มีความหมาย
ครอบคลุมถึง

*บทความนี้เป็นผลงานทางวิชาการของผู้เขียน เว็บไซต์ Law for ASEAN และสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกาไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

[†]นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) อนุสรณ์สถาน (Monumentes) สถานที่ที่เป็นโบราณสถาน สถานที่ที่ปรากฏผลงานด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม รวมถึงถ้ำที่อาจเคยเป็นที่อยู่อาศัย จึงปรากฏร่องรอยหลักฐานที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ (monuments: architectural works, works of monumental sculpture and painting, elements or structures of an archaeological nature, inscriptions, cave dwellings and combinations of features, which are of outstanding universal value from the point of view of history, art or science)

(๒) กลุ่มของอาคาร (Groups of Buildings) ที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือการจัดวางภูมิทัศน์ที่มีความโดดเด่น และทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ (groups of buildings: groups of separate or connected buildings which, because of their architecture, their homogeneity or their place in the landscape, are of outstanding universal value from the point of view of history, art or science)

(๓) แหล่ง (Sites) ทางโบราณคดีที่เกิดจากฝีมือมนุษย์หรืออาจเป็นการผสมผสานระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากฝีมือของมนุษย์ โดยมีลักษณะที่โดดเด่นและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา (sites: works of man or the combined works of nature and man, and areas including archaeological sites which are of outstanding universal value from the historical, aesthetic, ethnological or anthropological point of view)

อย่างไรก็ดี การกำหนดรายละเอียดของคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” ตามอนุสัญญานี้ มีลักษณะเป็นการมุ่งคุ้มครองเฉพาะสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นได้ทางกายภาพเท่านั้น หากแต่ยังมีสิ่งที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้โดยลักษณะทางกายภาพ แต่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติร่วมกัน มีการสื่อสารหรือการแสดงออก มีความรู้ ทักษะ หรือพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาจากสิ่งเหล่านั้น โดยที่กลุ่มคนหรือปัจเจกชนได้ยอมรับว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของตน มีการสืบทอดต่อกันมา และมีคุณค่าในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการแสดงออก ถึงรากฐานและความเป็นมาของชาติบ้านเมือง อันสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์ไว้ในฐานะที่เป็นมรดกของคนในชาติด้วยเช่นกัน เช่น ภาษาท้องถิ่น ดนตรี พิธีกรรมต่าง ๆ

ในการนี้ UNESCO จึงเห็นควรแบ่งการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (The Tangible Cultural Heritage) ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถแสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ ซึ่งก็คือมรดกทางวัฒนธรรมตามความหมายที่อนุสัญญานี้กำหนดไว้ และ

(๒) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (The Intangible Cultural Heritage) ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ทางกายภาพ แต่มีลักษณะที่มีกลุ่มคนหรือปัจเจกชนปฏิบัติร่วมกันมา มีการสื่อสาร การแสดงออก มีการยอมรับว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นวัฒนธรรมของตน และมีการสืบทอดต่อกันมา

ด้วยเหตุนี้ UNESCO จึงได้ดำเนินการผลักดันให้มีมาตรการในการปกป้อง และคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ทางกายภาพหรือที่เรียกว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” (The Intangible Cultural Heritage) เพื่อมิให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

ต้องสูญหาย เปลี่ยนแปลง หรือถูกทำลายไปตามกาลเวลา ในการนี้ UNESCO ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการจัดให้มีกฎหมายระหว่างประเทศขึ้นเพื่อปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นการเฉพาะภายใต้ชื่อ “อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage)

๒. อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage)

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มุ่งคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นการเฉพาะ โดยอนุสัญญานี้ได้รับการรับรองในที่ประชุมสมัยสามัญของ UNESCO ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๖ และมีผลใช้บังคับเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๙ โดยเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

สาระสำคัญของอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย

๒.๑ วัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

มาตรา ๑ แห่งอนุสัญญานี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาไว้ ดังนี้

(๑) เพื่อสงวนรักษาและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากในปัจจุบันมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หลายรายการกำลังตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการที่จะสูญหาย ขาดการสืบทอด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรการในการสงวนรักษาและคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพทั้งในระดับระหว่างประเทศและภายในรัฐภาคี

(๒) เพื่อสร้างความเคารพต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล อันเป็นหลักประกันว่ามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล จะได้รับความเคารพโดยไม่มี การแบ่งแยกระดับชั้น

(๓) เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นร่วมกัน

(๔) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการสงวนรักษาและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒.๒ นิยามคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้”

มาตรา ๒ แห่งอนุสัญญานี้ ได้กำหนดความหมายของคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นฐานทางวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือปัจเจกชน (ในบางกรณี) ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งได้มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของคนที่มีต่อธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของชุมชน กลุ่มชน หรือปัจเจกชน จึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

นอกจากนี้ มาตรา ๒ แห่งอนุสัญญานี้ ยังได้จำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ออกเป็น ๕ สาขา คือ

(๑) เรื่องราวข้อมูลความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นมุขปาฐะและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ รวมถึงวัฒนธรรมด้านภาษาในฐานะที่เป็นสื่อในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Oral Traditions and Expressions, including Language as a Vehicle of the Intangible Cultural Heritage) เช่น สุภาษิต คำปริศนา เพลงกล่อมเด็ก ตำนานพื้นบ้าน บทสวด

(๒) ศิลปะการแสดง (Performing Arts) หมายความว่ารวมถึงดนตรี การเต้น การแสดงละครและนาฏศิลป์ การแสดงออกในพิธีกรรม เพลงพื้นบ้าน ในบางกรณีศิลปะการแสดงอาจจะผนวกรวมหรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของสาขาอื่น ๆ เช่น พิธีกรรม งานเทศกาล หรือมุขปาฐะ

(๓) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่าง ๆ (Social Practices, Rituals and Festive Events) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีการปฏิบัติกันอย่างเป็นประจำในการดำรงชีวิตของชุมชนหรือกลุ่มคน ซึ่งสร้างอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และมีความต่อเนื่องของวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีบุญบั้งไฟ ผีตาโขน

(๔) องค์ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe) หมายถึง องค์ความรู้ ความชำนาญ ทักษะ การปฏิบัติ เครื่องหมายที่แสดงออกถึงการที่ชุมชนได้มีการพัฒนาและทำให้มีอยู่เป็นการถาวร ซึ่งออกมาในรูปแบบของคุณค่า ความเชื่อ พิธีกรรม การเยียวยารักษาโรค แนวปฏิบัติทางสังคม เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับฮวงจุ้ย ตำราปรุงยาสมุนไพร วิธีการถนอมอาหาร หมอผี คนทรงเจ้า

(๕) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (Traditional Craftsmanship) หมายถึง ทักษะ และองค์ความรู้ที่แสดงออกมาทางงานศิลปหัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เช่น เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา อัญมณี เครื่องไม้ เครื่องโลหะ

๒.๓ การสงวนรักษา (Safeguarding)

การสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ถือเป็นหัวใจสำคัญของอนุสัญญา ดังนั้น มาตรา ๒ แห่งอนุสัญญานี้ จึงได้กำหนดนิยามคำว่า “การสงวนรักษา” (Safeguarding) หมายถึง มาตรการเพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้สามารถดำรงอยู่ตลอดไป มาตรการนี้รวมถึงการจำแนก การบันทึกหลักฐาน การวิจัย การปกป้องคุ้มครอง การส่งเสริม การให้ความสำคัญ ยกย่อง การถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการผ่านทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูในด้านต่าง ๆ

อนุสัญญานี้ได้จำแนกมาตรการในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ออกเป็น ๒ ระดับ คือ

(๑) ระดับภายในรัฐภาคี

อนุสัญญานี้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยรัฐภาคีต้องดำเนินการจำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และกำหนดความหมายในแต่ละประเภทให้มีความชัดเจน ซึ่งจำต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน สังคม และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๑๑) อีกทั้งรัฐภาคีมีหน้าที่ต้องดำเนินการรวบรวมและจัดทำบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Representative List) ของประเทศตนตามความเหมาะสมของสภาพมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในประเทศของตน และปรับปรุงฐานข้อมูลดังกล่าวให้เป็นปัจจุบัน (มาตรา ๑๒) ตลอดจนต้องมีมาตรการในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังค่านิยมในการตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (มาตรา ๑๔)

รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้งในระดับประชาชนแต่ละคน ชุมชน และกลุ่มชน และต้องมีการกำหนดมาตรการใด ๆ ที่จำเป็นต่อการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (มาตรา ๑๕)

(๒) ระดับนานาชาติ

อนุสัญญานี้ได้มีการกำหนดมาตรการในระดับนานาชาติที่สำคัญ คือ การจำแนกรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ออกเป็น ๓ บัญชี ได้แก่

(ก) บัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity)

(ข) บัญชีรายชื่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่ต้องมีการสงวนรักษาเป็นการเร่งด่วน (Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding)

(ค) บัญชีรายชื่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการสงวนรักษา (Register of Good Safeguarding Practices)

และกำหนดมาตรการในการสงวนรักษาที่จำเป็นและมีความเหมาะสมกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในแต่ละรายการ นอกจากนี้ รัฐภาคีแต่ละรัฐยังมีหน้าที่ต้องเสนอแผนงาน โครงการ และรายละเอียดการดำเนินการเพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของตนอีกด้วย

๒.๔ พันธกรณีของอนุสัญญา

อนุสัญญานี้กำหนดให้รัฐภาคีมีหน้าที่ในการจัดให้มีมาตรการที่จำเป็นเพื่อสงวนรักษาและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ภายในอาณาเขตของตน โดยสรุปได้ดังนี้

(๑) การกำหนดลักษณะและจำแนกประเภทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ภายในอาณาเขตของตน

(๒) การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของตน และเสนอรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในรัฐของตนเพื่อบันทึกในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติหรือมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงวนรักษาเป็นการเร่งด่วน ทั้งนี้ เพื่อดำเนินมาตรการในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(๓) การกำหนดนโยบายทั่วไปที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมบทบาทของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และการกำหนดเรื่องการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ลงในแผนงานหรือโครงการของรัฐ

(๔) การจัดให้มีองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(๕) การสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยเฉพาะกรณีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่อยู่ในสถานะที่เสี่ยงต่อการสูญหาย

(๖) การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในทางกฎหมาย เทคนิควิธี การบริหารจัดการ และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์ การเพิ่มศักยภาพของบุคคล การถ่ายทอด

การจัดแสดงผลงาน การเข้าถึง และการให้ความเคารพต่อจารีตประเพณีและแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เข้าถึงซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๗) การกำหนดแนวทางด้านการศึกษาที่มีลักษณะเป็นการสร้างความตระหนักถึงการมีอยู่ของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และพัฒนาศักยภาพในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

(๘) การสนับสนุนให้ชุมชน กลุ่มคน หรือปัจเจกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ให้มีส่วนร่วมในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของตน

(๙) การส่งเงินค่าบำรุงกองทุนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามส่วนของตน

(๑๐) การจัดทำรายงานผลการดำเนินการในเรื่องการออกกฎหมาย กฎ และมาตรการอื่น ๆ ที่ตนได้ดำเนินการแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการ (Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ของ UNESCO

สำหรับประเทศไทยนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ นี้ และประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ นี้ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นภาคีสมาชิกในลำดับที่ ๑๗๑

๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

เดิมประเทศไทยมิได้มีกฎหมายที่กำหนดมาตรการในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เป็นการเฉพาะ แต่มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวไว้ในกฎหมายหลายฉบับกระจัดกระจายกันไป เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมศิลปกรรมสมัย พ.ศ. ๒๕๕๑

ภายหลังจากที่ประเทศไทยดำเนินการภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) แล้ว ประเทศไทยจึงต้องผูกพันตามพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ นี้ ในการนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้เห็นควรที่จะต้องมีการออกกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จึงได้มีการดำเนินการเสนอกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้น และปัจจุบันกฎหมายฉบับนี้ได้มีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

๓.๑ เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีพระราชบัญญัตินี้

สืบเนื่องจากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ สืบสาน ปลูกฝัง และสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าวได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางครั้งมีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ในทางที่บิดเบือนหรือไม่เหมาะสม และอาจเป็นเหตุให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องเสื่อมสูญไป

อย่างน่าเสียดาย สมควรจัดให้มีการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้มีความสืบเนื่องและยั่งยืนสืบไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓.๒ สารสำคัญของพระราชบัญญัตินี้

(๑) การกำหนดนิยามคำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน (มาตรา ๓)

(๒) กำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ศิลปะการแสดง แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล งานช่างฝีมือดั้งเดิม การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว และลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๔)

(๓) กำหนดให้มีกลไกในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ในรูปแบบของคณะกรรมการ ได้แก่

(ก) คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้ พิจารณาและให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดเสนอ ออกประกาศเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ (หลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หลักเกณฑ์การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการกลั่นกรอง หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และหลักเกณฑ์และมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม) พิจารณาและให้ความเห็นชอบการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม) พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมเสนอ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สอดส่อง ดูแล ค้ำครอง ป้องกันมิให้มีการกระทำอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีไว้ ตลอดจนให้ข้อมูลหรือคำแนะนำแก่ผู้ที่น่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปใช้ เป็นต้น โดยมีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ

(ข) คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครและคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัด แล้วแต่กรณี และอาจเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและรักษา

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศต่อคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมพิจารณาและคัดเลือกมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจากรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเสนอขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการ ประสานงานเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน รวมทั้งระดมทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้รู้คุณค่าและมีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครหรือคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัด มีหน้าที่ในการเสนอมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่อคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อพิจารณาขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๔. การขึ้นทะเบียน “นวดไทย” ในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

ตามที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) ซึ่งตามมาตรา ๑๖ แห่งอนุสัญญานี้ กำหนดให้รัฐภาคีสามารถส่งข้อเสนอรายการที่เป็นตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของประเทศตน เพื่อขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ สำหรับกระบวนการดังกล่าวรัฐภาคีจะต้องดำเนินการยื่นข้อเสนอต่อคณะกรรมการระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Committee) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนตามอนุสัญญานี้ โดยจะต้องยื่นข้อเสนอดังกล่าวภายในเดือนมีนาคมของทุกปี และกระบวนการพิจารณาจะใช้เวลาหนึ่งปี

๔.๑ สารสำคัญของการนำเสนอ “นวดไทย” เป็นตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

(๑) การเป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าและความสำคัญ

“นวดไทย” เป็นศาสตร์และศิลป์ทางการแพทย์ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการรักษาทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพตามแบบแผนตะวันตกสมัยใหม่ โดยจารึกวัดโพธิ์ (Epigraphic Archives of Wat PHO) ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World) ของ UNESCO เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ก็ได้มีการบันทึกความรู้เกี่ยวกับตำราการนวดแผนโบราณวัดโพธิ์ไว้โดยละเอียดด้วย

(๒) การมีกลุ่มคนกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่ม ที่มีความรู้ มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอด หรือมีส่วนร่วมในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น

ในปัจจุบัน “นวดไทย” มีองค์กรที่ส่งเสริมและพัฒนาการนวดมากกว่า ๕๐ องค์กร เช่น มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย รวมถึงภาควิชาชีพต่าง ๆ เช่น สภาการแพทย์แผนไทย นอกจากนี้ ยังมีสถาบันการเรียนการสอนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพทั่วประเทศ

(๓) พื้นที่และขอบเขตของภูมิปัญญา

ในประเทศไทยมีการใช้ศาสตร์การนวดไทยในการดูแลสุขภาพ ในครัวเรือนและชุมชนทั่วทุกภาคของประเทศ ปัจจุบันมีบุคลากรที่ประกอบอาชีพหมอนวดพื้นบ้าน รวมทั้งสิ้นประมาณ ๒๕,๒๐๕ คน และมีสถานประกอบการเอกชนที่ให้บริการนวดไทยเพื่อการบำบัด และฟื้นฟูสุขภาพในทุกจังหวัดของประเทศ

๔.๒ หลักเกณฑ์ในการพิจารณา

(๑) ความสอดคล้องกับนิยามคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ตามอนุสัญญาฯ

“นวดไทย” มีลักษณะสอดคล้องกับนิยามคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ตามมาตรา ๒ แห่งอนุสัญญาฯ โดย “นวดไทย” จัดอยู่ในมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ประเภทองค์ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและจักรวาล (Knowledge and Practices Concerning Nature and the Universe) ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่เติบโตมาจากปฏิบัติการในระดับครอบครัวและชุมชนเกษตรกรรม และพัฒนาต่อเนืองมาจนเป็นศาสตร์ในการดูแลสุขภาพที่ใช้มือหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการปรับพลังและโครงสร้างของร่างกาย โดยไม่ใช้ยาเพื่อบำบัดความเจ็บป่วยที่เกิดจากลมในเส้นตีดขัด และทำให้ธาตุทั้ง ๔ เป็นปกติ

(๒) ประโยชน์ในการขึ้นทะเบียน “นวดไทย” ในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

การขึ้นบัญชี “นวดไทย” จะเป็นคุณประโยชน์และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ของมนุษย์ กระตุ้นให้นานาชาติให้ความสนใจ แลกเปลี่ยนความรู้กับประเทศไทย สนับสนุนให้คนในประเทศร่วมกันมีส่วนร่วมในการปกป้องภูมิปัญญานวดไทยเพื่อมิให้ถูกนำไปใช้ในทางที่เสื่อมเสียและผิดศีลธรรม นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญานวดไทยให้มีความก้าวหน้าขึ้น เช่น การประดิษฐ์อุปกรณ์ช่วยในการนวดให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มชน

(๓) มาตรการในการส่งเสริมรักษาและอนุรักษ์ “นวดไทย” ของรัฐภาคี

ภาครัฐของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการรับรองสถานภาพทางกฎหมายของภูมิปัญญานวดไทย โดยได้มีการวางระบบในการคุ้มครองสิทธิในภูมิปัญญา ทั้งที่เป็นของชาติและของบุคคล มีการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการนวดไทย ทั้งในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง การให้บริการ และสถานประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งมีการสนับสนุนให้มีการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของประชาชน

(๔) การรับรู้ของชุมชน กลุ่มคน และปัจเจกบุคคล และการยอมรับในการขึ้นทะเบียน “นวดไทย” ในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

ในการดำเนินการยื่นข้อเสนอในครั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการแสดงหลักฐานแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของชุมชน กลุ่มคน และปัจเจกบุคคล และการยอมรับในการขึ้นบัญชี “นวดไทย” ในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบอาชีพนวดโดยตรง นักวิชาการ องค์กรภาคสังคม และมีการลงนามยินยอมในใบยินยอมด้วยความสมัครใจ

(๕) หลักฐานแสดงการมีอยู่ในบัญชีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของภูมิภาคผู้นำเสนอ

“นวดไทย” ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ประเภทการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๔ โดยการเสนอ “นวดไทย” เพื่อขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น เป็นการดำเนินการก่อนที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔ จะมีผลใช้บังคับ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ อย่างไรก็ดี มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมฯ ได้กำหนดให้การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น จึงถือได้ว่าได้มีการกำหนดให้ “นวดไทย” อยู่ในบัญชีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของประเทศไทยแล้ว

๕. บทสรุป

“นวดไทย” จัดว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอันเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้มีการสร้างสรรค์ ส่งสม ปลูกฝัง และสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในปัจจุบัน “นวดไทย” ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางครั้งมีการนำ “นวดไทย” ไปใช้ในทางที่บิดเบือนไม่เหมาะสมหรือเป็นไปในทางที่ผิดศีลธรรม และอาจเป็นเหตุให้ “นวดไทย” ในฐานะมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าต้องเสื่อมสูญไปอย่างน่าเสียดาย จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีการส่งเสริมและรักษา “นวดไทย” ในฐานะที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้มีความสืบเนื่องและยั่งยืนสืบไป

การดำเนินการเสนอขึ้นทะเบียน “นวดไทย” (NUAD THAI หรือ Traditional Thai Massage) ในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาตินี้ เป็นการดำเนินการตามพันธกรณีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) นับว่าเป็นการแสดงบทบาทของประเทศไทยในการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้บนเวทีระดับนานาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความภาคภูมิใจแก่คนในชาติและทำให้ชาติอื่นได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทย เป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และเป็นการพัฒนาการส่งเสริมรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของประเทศไทยให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการนี้ ประเทศไทยจะถูกจารึกไว้ในบัญชีรายชื่อประเทศที่ตระหนักและเห็นถึงคุณค่าชนกลุ่มน้อยและชุมชนระดับนานาชาติ โดยเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์แบบไม่เหมาะสม ทั้งนี้ การขอขึ้นทะเบียน “นวดไทย” นี้ จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ สืบทอด สร้างความหวงแหน “นวดไทย” มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการสนับสนุนการท่องเที่ยวให้กับประเทศไทยอีกช่องทางหนึ่ง เนื่องจาก “นวดไทย” นอกจากจะได้รับความนิยมในประเทศไทยแล้ว “Traditional Thai Massage” ยังเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของคนทั่วโลก ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจเดินทางมาใช้บริการ

เป็นจำนวนมาก นอกจากจะมาใช้บริการเองแล้ว นักท่องเที่ยวหลายรายได้ให้ความสนใจมาสมัครเรียน “นวดไทย” ในสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) เป็นสถาบันการสอน “นวดไทย” ที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก โดยมีผู้สำเร็จวิชานวดตำรับวัดโพธิ์ไปแล้วกว่าสองแสนคน จาก ๑๔๕ ประเทศ ดังนั้น “นวดไทย” จึงเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากมหาศาลให้แก่ผู้ประกอบการ “นวดไทย” ตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วโลก

สำหรับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่ได้รับการเสนอให้มีการขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติในลำดับต่อไป คือ “โนรา” ภายใต้ชื่อ Nora, Dance Drama in Southern Thailand นอกจากนี้ทางกระทรวงวัฒนธรรมยังได้มีการเตรียมการเสนอ “ประเพณีสงกรานต์” และ “ต้มยำกุ้ง” เพื่อขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗

ประกาศกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เรื่อง การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๑

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage)

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage)

หนังสือและเอกสารต่าง ๆ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. **ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ.**

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

กระทรวงวัฒนธรรม. **วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๓ จาก

<http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/folk-literature>.

ณัฐชัย ฌ ลำปาง. “การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ. ๒๕๕๖ : กรณีศึกษาของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคี.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

ไทยโพสต์ออนไลน์ (วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒) ”นวดไทย” ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น 00มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ วร. ลุยยื่นต่อ “สงกรานต์เฟสตีวัล – ต้มยำกุ้ง. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/52398>.

มติคณะรัฐมนตรี. (๒๘ มีนาคม ๒๕๖๐). **เรื่อง การเสนอขอขึ้นทะเบียนและนวดไทย เป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อยูเนสโก**. สืบค้นวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก

<http://www.cabinet.soc.go.th>.

มติคณะรัฐมนตรี. (๑๒ มีนาคม ๒๕๖๒). **เรื่อง การเสนอโนรา เป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อยูเนสโก**. สืบค้นวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก

<http://www.cabinet.soc.go.th>.

ราศี บุรุษรัตนพันธุ์. (๒๕๕๔). **ถาม - ตอบไป : มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้คืออะไรและมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจงานของกรมศิลปากรอย่างไรบ้าง. นิตยสารศิลปากร** สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก <http://www.finearts.go.th>.

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **แผนงานความทรงจำแห่งโลกของยูเนสโก**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก

<https://www.bic.moe.go.th/index.php/component/k2/itemlist/category/190-memory-of-the-world>.

UNESCO. **Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. 1972.**

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก <https://whc.unesco.org/en/conventiontext>.

UNESCO. **Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. 2003.**

สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ จาก <https://ich.unesco.org/en/convention>.